۲.تأویلات طولیّه

تأویل معانی متعددی دارد و هر کدام در آیات و کلمات معصومین که به کار رفته جای خود را دارد. یک تأویل دیگری که الآن مورد نظر ما است، این است که نه معنایی در عرض معنای ظاهر آیه باشد، بلکه آیه شریفه معنایی دارد و ما بدون این که این معنا را کنار بگذاریم، همین معنا را میگیریم و یک معنای عالیتر و راقیتری از دل آن بیرون میآوریم، در طول معنای قبلی نه در عرض آن.

تأویل اعظم

مثلاً در روایتی از امام باقر - سلام الله علیه - با جابر بن یزید، صحبت از روز جمعه میشود و آیه شریفه سوره جمعه:

یوم الجمعه

«یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا إِذَا نُودِیَ لِلصَّلَاةِ مِنْ یَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَیْعَ ذَلِكُمْ خَیْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ»

حضرت برای روز جمعه توضیحاتی میدهند و بعد تأویلاتی را هم برای آن میگویند. سپس میفرمایند: إن أردت التأویل الأعظم، یوم الجمعه یعنی روزی که همه ی خلائق جمع میشوند[1] حضرت مناسب با «فاسعوا الی ذکر الله» این طور معنا فرمودند.

الآن از ظاهر فاصله گرفتهایم که گفتهایم: یوم الجمعه یعنی روز جمع شدن. حضرت فرمودند یک روز جمعه هست که در هفته هست و همه جمع میشوید برای نماز جمعه، اما در دل یوم الجمعه اگر آن را بگیرید و غور کنید این است که یک روزی هم هست که همه خلائق جمع میشوند. این همان تأویل مورد نظر ما است که در طول ظاهر است نه عرض آن. و با غور کردن در دل ظاهر و بدون دست برداشتن از آن ظاهر به آن میرسیم[2].

«قلّموا اظفارکم»

مثال دیگر: در بحار ظاهراً امام صادق - سلام الله علیه - از قول حضرت عیسی - علی نبینا و آله و علیه السلام - نقل میکنند، چون در احکام شریعت اسلام تصریح به رموز نمیشود. گفته میشود ولی تصریح به باطن مطلب نمیشود. اما در شریعت حضرت عیسی این طور نبوده و زودتر تصریح میکردند.

مثلاً ما میگوییم که مستحب است گرفتن ناخن ها و اوصاف و خصوصیات و آدابی هم برای آن ذکر شده. در این روایت ِبحار، حضرت یک تأویل باطنی در طول معنای یک عبارت ساده‌ای که از احکام شریعت است مطرح میکنند. میفرمایند که حضرت عیسی به حواریون میگفتند که: «**قلّموا اظفارکم من کسب الحرام**»[3].

ان خن کہ بلند می شود، چنگ اندازی ش آسان می شود. حضرت می گفتند کہ ان خن ها را بگیری د از کسب الحرام. یعنی باطن ِسفارش بہ مواظبت بر گرفتن ان خن، یعنی مواظبت بر آلودہ نشدن دست بہ حرام است. حاج آقا بہجت بہ شوخی می فرمودند: نزد ام معنای لغوی این شدہ کہ الحلال ام حل ّالکف! این طور نباشد.

---

[1] و روی عن جابر الجعفی قال: کنت لیلة من بعض اللیالی عند أبی جعفر ع فقرأت هذه الآیة ای أیها الذین آمنوا إذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا إلی ذکر الله قال فقال ع مه ای جابر کیف قرأت قال قلت ای أیها الذین آمنوا إذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا إلی ذکر الله قال هذه تحریف ای جابر

قال قلت فکیف أقرأ جعلنی الله فداک قال فقال ای أیها الذین آمنوا إذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فامضوا إلی ذکر الله هکذا نزلت ای جابر ولو کان سعیا لکان عدوا لما کرهه رسول الله ص لقد کان یکره أن یعدو الرجل إلی الصلاة ای جابر لم سمیت یوم الجمعة جمعة قال قلت تخبرنی جعلنی الله فداک قال **أ فلا أخبرک بتأویله الأعظم** قال قلت بلی جعلنی الله فداک قال فقال ای جابر **سمی الله الجمعة جمعة لأن الله عز و جل جمع فی ذلک الیوم الأولین و الآخرین** و جمیع ما خلق الله من الجن و الإنس و کل شیء خلق ربانا و السماوات و الأرضین و البحار و الجنة و النار و کل شیء خلق الله فی المیثاق فأخذ المیثاق منهم له بالربوبیة و لمحمد ص بالنبوة و العلی ع بالولایة و فی ذلک الیوم قال الله للسماوات و الأرض ائتیا طوعا أو کرها قالتا أتینا طائعین فسمی الله ذلک الیوم الجمعة لجمعه فیه الأولین و الآخرین،

ثم قال عز و جل ای أیها الذین آمنوا إذا نودی للصلاة من یوم الجمعة من یومکم هذا الذی جمعکم فیه **و الصلاة أمیر المؤمنین** ع یعنی بالصلاة الولایة و هی الولایة الکبری ففی ذلک الیوم أتت الرسل و الأنبیاء و الملائکة و کل شیء خلق الله و الثقلان الجن و الإنس و السماوات و الأرضون و المؤمنون بالتلبیة لله عز و جل فامضوا إلی ذکر الله و **ذکر الله أمیر المؤمنین** و ذروا البیع إن هذا الذی جمعکم فیه خیر لکم من بیعة الأول و ولایته خیر لکم من بیعة الأول ذلکم یعنی الأول یعنی بیعة أمیر المؤمنین ع و ولایته خیر لکم من بیعة الأول و ولایته إن کنتم تعلمون،

فإذا قضیت الصلاة یعنی بیعة أمیر المؤمنین فانتشروا فی الأرض یعنی **بالأرض الأوصیاء** فمن طلب من فضل الله عز و جل فامضوا إلی ذکر الله و اذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون ثم خاطب الله الأوصیاء و ذا قضیت الصلاة یعنی بیعة أمیر المؤمنین فانتشروا فی الأرض یعنی بالأرض الأوصیاء و ابتغوا من فضل الله قال جابر و ابتغوا من فضل الله قال تحریف أسمائهم فسماهم بالأرض و ابتغوا فضل الله علی الأوصیاء و اذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون ثم خاطب الله هکذا أنزلت و ابتغوا فضل الله علی الأوصیاء و اذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون ثم خاطب الله هکذا أنزلت و ترکوک قائما قل ما عند الله من اللهو و من التجارة یعنی بیعة الأول و لهوا و تجارة یعنی الأول و لهوا عز و جل فی ذلک الموقف محمد ص قال أی محمد إذا رأوا الشکاک و الجاحدون تجارة یعنی الأول و لهوا و انفضوا إلیها قال قلت انفضوا إلیها قال تحریف هکذا نزلت و ترکوک قائما قل ما عند الله من اللهو و من التجارة یعنی بیعة الأول یعنی الثانی انصرفوا إلیها قال قلت لیس فیها للذین اتقوا قال قال بلی هکذا نزلت الآیة و أنتم الأعلون للذین اتقوا و الثانی للذین اتقوا قال قلت لیس فیها للذین اتقوا قال قال بلی هکذا نزلت الآیة و أنتم الأعلون للذین اتقوا و الله خیر الرازقین(الإختصاص ؛ النص ؛ ص۱۲۸-۱۳۰)

[2] تأویل اعظم در روایات

عن عمر ابن مریم قال سألت أبا عبد الله ع عن قول الله «الذین یصلون ما أمر الله به أن یوصل» قال من ذلک صلة الرحم، و **غایة تأویلها** صلتک إیانا (تفسیر العیاشی ؛ ج۲ ؛ ص۲۰۸)

182 عنه عن علی بن الحکم عن أبان بن عثمان عن فضیل بن یسار قال: قلت لأبی جعفر ع قول الله فی کتابه- و من أحیاها فکأنما أحیا الناس جمیعا قال من حرق أو غرق قلت فمن أخرجها من الضلال

إلى هذا قال ذلك **تأويلها الأعظم**

183 عنه عن أبيه عن النضر بن سويد عن يحيى بن عمران الحلبي عن أبي خالد القماط عن حمران بن أعين قال: قلت لأبي عبد الله ع أسألك أصلحك الله قال نعم قال كنت على حال و أنا اليوم على حال أخرى كنت أدخل الأرض فأدعو الرجل و الاثنين و المرأة فينقذ الله من يشاء و أنا اليوم أدعو أحدا فقال و ما عليك أن تخلي بين الناس و بين ربهم فمن أراد الله أن يخرجه من ظلمة إلى نور أخرجه ثم قال و الله- من أحياها فكأنما أحيا الناس جميعا قال من حرق أو غرق أو غدر ثم سكت فقال لي **تأويلها الأعظم** أن دعاها فاستجاب له(المحاسن ؛ ج ١ ؛ ص ٢٣٢)

[3] علي بن إبراهيم عن أبيه عن علي بن أسباط عنهم ع قال فيما وعظ الله عز و جل به عيسى ع يا عيسى أنا ربك و رب آبائك...يا عيسى قل لظلمة بني إسرائيل غسلتم وجوهكم و دنستم قلوبكم أ بي تغترون أم علي تجترءون تطيبون بالطيب لأهل الدنيا و أجوافكم عندي بمنزلة الجيف المنتنة كأنكم أقوام ميتون يا عيسى قل لهم قلوبا أظفاركم من كسب الحرام و أصواتكم أسماعكم عن ذكر الخنا و أقبلوا على بقلوبكم فإني لت أريد صوركم (الكافي، ج٨، ص ١٣٨)

بازبینی #1
ایجاد شده 6 مرداد 2025 14:52:19 توسط ... .
به روزرسانی شده 6 مرداد 2025 14:53:54 توسط ... .